

Een naam ouder dan de doden - Begraafplaats Huis te Vraag

Erfgoed van de Week

Open Monumentendag Amsterdam zet dit jaar de in 1921 geannexeerde gebieden op een voetstuk onder het thema 'Buiten Buurten'. Eén van die gemeenten die Amsterdam 100 jaar geleden annexeerde is Sloten.

Met deze annexatie werd de stad een begraafplaats rijker. Een kleine begraafplaats aan de Schinkel op de rand van de gemeente Sloten, met een zeer lange geschiedenis: Huis te Vraag.

Uitzicht over de Schinkel, met links de katoendrukkerij en een molen. Rechts daarvan bevindt zich het landhuis 't Huys te Vraghe. Tekening: Hendrik Keun (1770), beeldbank Stadsarchief Amsterdam (010055000418).

Te Vraghe

De naam *Huis te Vraag* kent een veel langere geschiedenis dan de begraafplaats. In de vijftiende eeuw, ver voordat er een begraafplaats was, stond er een veerhuis annex herberg op deze plek. Om reizigers te trekken naar het veerhuis, plaatste de eigenaar er een bord voor met de tekst *Te Vraghe* erop. Dit betekende dat de reizigers hier om informatie konden vragen. Hoe het veerhuis uiteindelijk de naam *Te Vraghe* kreeg is niet zeker, maar er is één verhaal dat al eeuwenlang wordt aangenomen als de reden. In 1486 of 1489 was aartshertog Maximiliaan I uit Oostenrijk, die in 1508 keizer

van het Heilige Roomse Rijk werd, op een be-
devaartstocht naar Amsterdam en vroeg bij het
veerhuis om de weg.

Veerhuis en landhuis

In 1618 kwam het perceel waarop het veerhuis stond in handen van een lakenfabrikant. Ook hem was de geschiedenis van het veerhuis en het verhaal over Maximiliaan ter ore gekomen. Omdat hij het verhaal zo interessant vond, liet hij een landhuis bouwen met de naam *'t Huys te Vraghe*. Het voorvoegsel werd met een reden toegevoegd, het veerhuis bestond nog steeds en om geen verwarring te creëren met het landhuis werd er een voorvoegsel toegevoegd. In de vele jaren daarna werd er steeds meer gebouwd rondom het landgoed: boerderijen, een molen en een scheepswerf. Het landgoed heeft vele eigenaren gekend, allemaal werkend in de lakenindustrie of katoenververij. Uiteindelijk was dit niet meer winstgevend genoeg en werd het onderhoud aan het landhuis te duur. De laatste eigenaar, de heer Poort, besloot het landhuis in 1890 te slopen en het perceel te verkopen.

Gevelstuk van het gesloopte landhuis 't Huys te Vraghe in de gevel van de aula. Foto: Han van Gool, Monumenten en Archeologie (2009).

Begraafplaats

Eén jaar na de sloop van het landhuis kwam het perceel in handen van Pieter Oosterhuis. Hij had bij de voormalige gemeente Sloten toestemming gevraagd om een bijzondere begraafplaats aan te leggen. Oosterhuis had met een reden gekozen om specifiek op deze plek een begraafplaats aan te leggen. De grond van

de gemeente Sloten bestond voornamelijk uit laagveen, wat erg ongeschikt is om op te bouwen. De sloop van het landgoed zorgde ervoor dat het perceel uitstekend werd om op te bouwen. Ook was de ligging aan de Schinkel belangrijk, omdat de grond dan met een boot gemakkelijk kon worden aangevoerd. Niet alles is verloren gegaan bij de sloop van het landhuis. Een gevelstuk is gebruikt bij de bouw van de aula annex beheerderswoning en bevindt zich in een zijgevel. Ook de naam *Huis te Vraag* is niet verloren gegaan. Ondanks dat Oosterhuis de naam ongeschikt vond voor de begraafplaats en deze de *Protestantse Begraafplaats te Vraag* noemde, bleef het in de volksmond *Huis te Vraag* heten. De opening vond plaats op 24 september 1891.

In 1962 sloot de begraafplaats. Foto: Han van Gool, Monumenten en Archeologie (2010).

Vol

De begraafplaats heeft diverse eigenaren gehad en er hebben veel begrafenissen plaatsgevonden. In 1962 was de laatste begrafenis, daarna was de begraafplaats vol. De eigenaar kreeg geen toestemming voor uitbreiding en was hierdoor genoodzaakt de begraafplaats te verkopen aan de gemeente Amsterdam. Vanaf 1992 zou de begraafplaats mogen worden geruimd, maar in 1991 maakt een wijziging van de Wet op de Lijkbezorging het mogelijk om begraafplaatsen langer te laten voortbestaan. Een aantal nabestaanden van op Te Vraag begraven verwanten maakt van die mogelijkheid gebruik. De komst van kunstenaar Leon van der Heijden in 1987 als beheerder van de begraafplaats en bewoner van het ontvangstgebouw luidde een nieuwe fase in. Van der

Heijden beheerde de begraafplaats als een bijzonder openbaar park dat moest fungeren als een oord van bezinning. Sinds 2009 is Huis te Vraag een gemeentelijk monument. Van der Heijden overleed vorig jaar en ook zijn vrouw woont niet meer op Huis te Vraag. De begraafplaats wordt nu onderhouden door 2 tuinvrouwen en een aantal vrijwilligers onder auspiciën van de gemeente Amsterdam.

Open Monumentendag 2021 -Editie 03- Sloten

'Buiten Buurten' met Open Monumentendag Amsterdam

We vieren dat we dit jaar precies 100 jaar geleden vier keer zo groot werden. Tijdens de 35e editie van Open Monumentendag Amsterdam ligt de focus op deze geannexeerde gebieden. Elke maand wordt er een Open Monumentendag Buurtroute gepresenteerd. De maand juli staat in het teken van Sloten. Op dit moment zijn de monumenten helaas nog niet toegankelijk, maar de fiets- en wandelroutes langs onder andere de begraafplaats Huis te Vraag, de Petruskerk en de Molen van Sloten zijn een leuke en mooie manier om de buurgemeente te leren kennen.

Fietsroute door de voormalige gemeente Sloten.